

<http://www.diva-portal.org>

Preprint

This is the submitted version of a paper presented at *HSS:s (Högskolor och samhälle i samverkan) konferens, Östersund, Sverige, 6-8 april, 2005.*

Citation for the original published paper:

Taube, K., Fredriksson, U., Eklund, M. (2005)

Läsundersökningsprojekt i samarbete med kommuner.

In:

N.B. When citing this work, cite the original published paper.

Permanent link to this version:

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hh:diva-21071>

Läsundersökningsprojekt i samarbete med kommuner

**Paper presenterat vid HSS-konferensen (Högskolor och
samhälle i samverkan), 6-8 april, 2005 i Östersund**

Karin Taube/Ulf Fredriksson/Monica Eklund
Mittuniversitetet

Innehållsförteckning

Abstrakt	1
Inledning	1
<i>Historik om läsundersökningsprojekt</i>	<i>2</i>
<i>Undersökningsmetod</i>	<i>3</i>
Utvärdering av elevresultat utifrån genomförda läsundersökningar	6
<i>Jämförelser över tiden</i>	<i>7</i>
<i>Jämförelse mellan olika undersökningar</i>	<i>9</i>
Fördjupade analyser av insamlade data	10
<i>Invandrarbakgrund</i>	<i>10</i>
<i>Genus</i>	<i>14</i>
<i>Socioekonomiska faktorer</i>	<i>16</i>
<i>Skolfaktorer</i>	<i>19</i>
Diskussion och slutsatser	22
Referenser	24

Abstrakt

Sedan 1993 har Karin Taube i samarbete med ett antal kommuner genomfört en rad läsundersökningsprojekt. Sådana undersökningar har bl.a. genomförts i Stockholms kommun, i kommunerna Täby, Sollentuna, Upplands Väsby, Tyresö samt Ekerö. Under hösten 2004 har en överenskommelse gjorts att genomföra en liknande undersökning under 2005 i skolår 8 i Härnösands kommun.

Läsning är en central färdighet av betydelse för elevernas fortsatta skolgång och för deras möjligheter att lyckas på arbetsmarknaden. Utifrån detta perspektiv har flera kommuner bedömt det som mycket viktigt att utvärdera och noggrant följa upp hur elevernas läsfärdigheter i kommunen utvecklas. De läsundersökningar som genomförts har gett de deltagande kommunerna en möjlighet att följa hur elevernas läsfärdighet ser ut i kommunen samtidigt som resultaten har kunnat jämföras med andra kommuner. Genom att de lästest som har använts i de olika undersökningarna bygger på det internationellt utprövade testet som användes i den stora internationella undersökningen IEA Reading Literacy 1991 har också en jämförelse kunnat göras med ett nationellt urval av elever som deltog i denna undersökning.

Insamlade data har också kunnat användas för vidare analyser. Utifrån de insamlade data har ett antal specialstudier genomförts kring läsning bland elever med invandrarbakgrund, åldersblandade klasser och användning av olika läsinlärningsmetoder. Planer finns på fler studier som bygger på insamlade data. På detta sätt har undersökningarna fyllt det dubbla syftet att både ge kommunerna kunskap om läsfärdigheter bland kommunens elever och att ge forskarna en möjlighet till fördjupade analyser kring läsning och därmed relaterade frågor.

Inledning

Presentationen i detta ”paper” syftar till att redovisa läsforskningsprojekt som samtidigt är exempel på samverkan mellan olika högskolor och olika kommuner. Vi kommer därför att redovisa resultaten från ett antal läsundersökningar som i samarbete med högskolan genomförts i olika kommuner i landet.

Både utvärdering av och forskning om elevers läsförmåga är viktigt av många olika skäl. Det är självklart viktigt för föräldrar, lärare skolläda och forskare att känna till hur väl elever läser, men det är av lika vitalt intresse för samhällets beslutsfattare att känna till hur det står till med läsförmågan hos landets elever. Att ha kompetens att läsa är av grundläggande betydelse för både individens och samhällets utveckling. Utan väl utvecklad förmåga att läsa (och skriva) är det svårt för individen att lyckas i skolarbetet och vidare studier. Bristande läsförmåga försvårar också individens aktiva deltagande i samhällsliv och arbetsliv. Ett lands sociala och ekonomiska utveckling är beroende av att befolkningen i landet har en utvecklad läskompetens.

Samhället och därmed kommuner, näringsliv och högskolor har således ett gemensamt intresse av att elever utvecklar sin läsfärdighet. Genom kommuners utvärdering av elevernas kunskaper och högskolors forskning med syfte att ta reda på vad som möjliggör respektive hindrar elevernas utveckling avseende läsfärdighet möjliggörs en gynnsammare utveckling på längre sikt.

Läsundersökningsprojektet som just startat i Härnösand skall ses som ett första steg i riktning mot ett ökat samarbete med kommunerna i universitetsregionen. Vår förhoppning och ambition är att denna form av undersökningar skall kunna genomföras även i övriga kommuner i regionen och att universitetet kan ses som en reell kraft i den regionala utvecklingen

Historik om läsundersökningsprojekt

Under läsåret 1990/91 genomfördes en omfattande undersökning av läsfärdigheterna hos omkring 210 000 barn i 32 olika nationella utbildningssystem i projektet "*IEA Reading Literacy*". IEA¹ syftar på den organisation som genomförde undersökningen. Syftet med projektet var att mäta läskunnigheten i varje land och att på ett systematiskt sätt studera hur läsfärdigheterna inom de olika skolsystemen hänger samman med skolförhållanden, läroplaner, undervisning, lärare samt kulturella och ekonomiska faktorer (Elley, 1992). I Sverige deltog 4 429 elever i årskurs 3 samt 3 736 elever i årskurs 8 (Taube, 1995a).

"*IEA Reading Literacy*" förbereddes med största omsorg. Instrumenten för mätning av läsfärdigheter utvecklades under flera år. Texter och uppgifter gallrades fram ur en betydande pool och utprovades enligt vedertagna principer. Särskild uppmärksamhet ägnades åt att göra texterna och uppgifterna språkligt och kulturellt ekvivalenta. I slutprövningen genomfördes en fullständig pilotundersökning i 24 länder. Med hjälp av olika tekniker fastställdes egenskaper hos de olika uppgifterna. Översättningsproblem identifierades och åtgärdades. Det noggranna konstruktionsarbetet resulterade i lästest som var så gott som ekvivalenta för de deltagande länderna.

1992 kontrakterades Karin Taube, nationell samordnare av det svenska "*IEA Reading Literacy*" projektet, av Stockholms skolförvaltning för en serie undersökningar av läsfärdigheterna hos samtliga elever i årskurs 3 i Stockholms kommun, (Taube, 1993; Taube 1994a; Taube 1996; Taube & Skarlind, 1996; Taube & Skarlind, 1997a; Taube, Skarlind & Karlsson, 1998a; Taube, Skarlind & Karlsson, 1999a). Från 1997 kontrakterades Karin Taube av Stockholms skolkontor för att också genomföra undersökningar av läsfärdigheterna hos samtliga elever i årskurs 8 i Stockholms kommun (Taube & Skarlind, 1997b; Taube, Skarlind & Karlsson, 1998b; Taube, Skarlind & Karlsson, 1999b; Taube & Skarlind, 2000). Samtidigt som undersökningarna har genomförts i Stockholm så har också flera andra kommuner visat ett intresse för dessa undersökningar. I Täby har undersökningar genomförts i årskurs 3 år 1993 (Taube, 1994b) och i skolår 3 och 8 åren 1998-2000 (Taube & Skarlind, 1998; Taube & Karlsson, 1999a; Taube, 2000a). I Ekerö, Nacka, Sollentuna, Tyresö och Upplands Väsby har undersökningar genomförts 1999-2004 (Taube & Karlsson, 1999b; Taube, 2000b, 2001, 2002a, 2003a, 2004a; Fredriksson & Taube 2005). I Kristianstad har undersökningar genomförts 2002-2004 (Taube, 2002b, 2003b).

Under hösten 2004 togs kontakter mellan Mittuniversitetet och Härnösands kommun om att genomföra en liknande undersökningen med eleverna i skolår 8 under våren 2005.

När undersökningarna började att genomföras 1993 arbetade Karin Taube vid Lärarhögskolan i Stockholm och undersökningarna organiserades följaktligen därifrån. 1997 flyttade Karin Taube till Högskolan i Kalmar och undersökningarna kom då att organiseras där. 2002 flyttade Karin Taube till dåvarande Mitthögskolan. Efter överenskommelse mellan henne och Högskolan i Kalmar beslöts att Högskolan i Kalmar skulle kvarstå som kontraktsslutande part i kontakterna med kommunerna och att den organisationsstruktur som byggts upp i Kalmar skulle fortsätta att sköta den praktiska organisationen av undersökningarna, medan Karin Taube fortsatte att vara ledare för projektet. Ett antal undersökningar har alltså praktiskt sköts

¹ The International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA) är en internationell organisation som specialiserat sig på att samordna och genomföra stora undersökningar av elevers färdigheter inom olika ämnesområden så som t.ex. läsning, matematik, naturvetenskap och samhällskunskap.

av Högskolan i Kalmar samtidigt som Karin Taube och andra personer vid Mitthögskolan, från 2005 Mittuniversitetet, arbetat med den vetenskapliga delen av undersökningarna. I den undersökning som inletts i samarbete med Härnösands kommun våren 2005 är det Mittuniversitetet och kommunen som slutit kontrakt och såväl organisation som vetenskapligt arbete är förlagt till Mittuniversitetet i Härnösand.

Undersökningsmetod

Alla undersökningar utom de i Kristianstad har genomförts i mitten av mars, dvs. i mitten av vårterminen under elevernas tredje respektive åttonde skolår. Mätinstrumenten har sänts till samtliga klasslärare i skolår 3 eller till de lärare i skolår 8 som undervisar i svenska. Tillsammans med mätinstrumenten har också detaljerade anvisningar för undersökningens genomförande skickats. Lärarna har genomfört undersökningarna i sina klasser eller undervisningsgrupper. Lärarna har också ombetts i flera av undersökningarna att besvara en enkät.

Allt material har sedan sänds till Lärarhögskolan i Stockholm (1993 – 1996) eller till Högskolan i Kalmar (efter 1997) för kodning, inmatning i dataprogram och analysarbete. Inga namnuppgifter på elever och lärare har sänts in, men varje skola, klass och elev har fått ett kodnummer.

I undersökningarna i skolår 3 har en modifierad variant av det texttest som användes för årskurs 3 i "*IEA Reading Literacy*" använts. Texttestet innehöll 26 av de 66 uppgifter som ingick i IEA-testet och 6 av de 15 texterna. Skälet till att testet kortades var dels att bedömningen gjordes att den kortare versionen skulle vara tillräcklig för att få en bild av elevernas läsnivå, dels att en mer omfattande mätning kunde uppfattas som allt för tidskrävande och arbetsbelastande av de lärare som skulle genomföra undersökningen med sina elever.

Det lästest som användes i skolår 3 bestod av två delar: ett ordtest och en texttest.

- 1) **Ordtestet** var det samma som användes i "*IEA Reading Literacy*". Provet bestod av 40 ord. Till vart och ett av orden fanns 4 bilder. Eleverna skall läsa ordet och markera vilken av bilderna som illustrerar ordet. Eleverna fick 3 minuter på sig för att göra testet.
- 2) **Texttestet** bestod av 6 texter av olika karaktär: 2 skönlitterära texter, 1 sakprosatext och 3 texter av typen informationsmaterial. Varje text följdes av ett antal uppgifter relaterade till texten, totalt 26 uppgifter. Eleverna fick 35 minuter på sig för att göra testet.

För att samla in information om eleverna, deras bakgrund och deras skolsituation har tre olika enkäter² använts:

- 1) **Elevenkäten** med cirka 30 frågor. Det finns några smärre skillnader mellan de olika åren. Frågorna behandlade bl.a. elevernas första språk, bästa språk, mest använda språk i hemmet, TV-tittande, aktiviteter tillsammans med familjen, läsläxor och läsvanor. Enkäterna besvarades individuellt av eleverna efter att lärarna läst upp frågorna.

² Klasslistan har använts vid samtliga undersökningar. Däremot har inte elev- och lärarenkät använts vid alla undersökningstillfällen.

- 2) **Lärarenkäten**, som har bestått av 17 - 28 frågor, med några skillnader mellan de olika åren. Frågorna behandlade bl.a. lärarnas kön, modersmål, utbildning, lärarerfarenhet, önskemål om fortbildning, beskrivning av sin egen klass, läsinlärningsmetoder, sätt att diagnostisera, lässtimulerande metoder, upplevda stöd från föräldrarna, beskrivning av resursläget (tillgång till speciallärare, lärare i svenska som andraspråk osv.) och resursbehovet i den egna klassen.
- 3) **Klasslistan**, som innehöll uppgifter om elevens ålder, kön, modersmål, orsak till eventuell frånvaro på provet samt uppgifter om erhållen modersmålsundervisning, undervisning i svenska som andraspråk och specialundervisning. Klasslistorna fylldes i av klasslärarna.

I undersökningarna i skolår 8 har en modifierad variant av det texttest som användes för årskurs 8 i "*IEA Reading Literacy*" använts. Texttestet innehöll 40 av de 89 uppgifter och 9 av de 19 texterna som ingick i IEA-testet. Skälen till att testet kortades var de samma som de som nämndes ovan avseende testen i skolår 3.

Det lästest som användes bestod av:

- 1) **Texttest**, bestående av 9 texter av olika karaktär: 3 skönlitterära texter, 2 sakprosatexter och 4 texter av typen informationsmaterial. Varje text följdes av ett antal uppgifter relaterade till texten, totalt 40 uppgifter. Eleverna fick 40 minuter på sig för att göra testet.

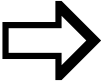
För att samla in information om eleverna, deras bakgrund och deras skolsituation har tre olika enkäter använts:

- 1) **Elevenkäten**, som har bestått av cirka 40 frågor. Frågorna behandlade bl.a. elevernas första språk, bästa språk, mest använda språk i hemmet, tillgång till tidningar, TV-tittande, läsläxor och läsvanor. Enkäterna besvarades individuellt av eleverna.
- 2) **Lärarenkäten**, som bestått av mellan 20 och 40 frågor. Frågorna behandlade bl.a. lärarnas kön, modersmål, utbildning, lärarerfarenhet, önskemål om fortbildning, beskrivning av sin egen undervisningsgrupp, beskrivning av resursläget (tillgång till speciallärare, lärare i svenska som andraspråk osv.), resursbehovet i den egna klassen och beskrivning av klassrumsatmosfären.
- 3) **Klasslistan**, som innehöll uppgifter om elevens ålder, kön, modersmål, orsak till eventuell frånvaro vid provet samt uppgifter om erhållen modersmålsundervisning, undervisning i svenska som andraspråk och specialundervisning. Klasslistorna fylldes i av svensklärarna.

I de undersökningar som genomfördes i Stockholm under perioden 1993 till 2000 har samtliga dessa instrument använts. I flera av de undersökningar som genomförts i andra kommuner har kommunerna valt att enbart ha med lästesten och klasslistan. Inför den undersökning som genomfördes Ekerö, Nacka, Sollentuna, Tyresö och Upplands Väsby våren 2004 tillfrågades kommunerna om de var intresserade av att låta eleverna fylla i elevenkäten. Samtliga kommuner med undantag av Upplands Väsby var intresserade av att också genomföra denna del av undersökningen. Detta innebär att resultaten från Ekerö, Nacka, Sollentuna och Tyresö från våren 2004 är de senaste resultaten som inte bara innehåller information om elevernas läsförmåga och en begränsad elevinformation, utan också mer information om elevernas bakgrund. Kristianstads kommun accepterade på samma sätt att utvidga läsundersökningen

hösten 2004 till att också inkludera en elevenkät. Dessa data har dock inte ännu sammanställts.

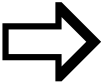
I Figur 1. ges en översikt över undersökta bakgrundsvariabler och resultat i de undersökningar i skolår 3 där både lästester genomförts, klasslistor samlats in samt elever och lärare fyllt i enkäter.

Bakgrundsvariabler		Resultat
Eleven <ul style="list-style-type: none"> ◆ kön ◆ ålder ◆ förstaspråk ◆ födelse land 		Frivillig läsning <ul style="list-style-type: none"> ☐ boklån på bibliotek ☐ böcker ☐ serietidningar
Familjen <ul style="list-style-type: none"> ◆ resurser i hemmet ◆ läsvanor ◆ stödjande och konkurrerande aktiviteter ◆ läsning före skolstarten ◆ elevens första språk ◆ elevens bästa språk 		Resultat på lästest <ul style="list-style-type: none"> ☐ ordtest på svenska ☐ texttest på svenska
Skolan <ul style="list-style-type: none"> ◆ läraren ◆ klassen ◆ läsundervisning ◆ läsning i skolan ◆ attityder till skolan ◆ specialundervisning ◆ modersmålsundervisning ◆ undervisning i svenska som andraspråk 		Läsning av textremsan på TV
		Självskattad läsförmåga

Figur1. Undersökta bakgrundsvariabler och resultat i skolår 3

Frivillig läsning har ovan redovisats som ett resultat av de olika bakgrundsvariablerna, men kan också tolkas som en variabel som påverkar läsfärdigheten.

I figur 2 ges en översikt över bakgrundsvariabler och resultat för motsvarande undersökningar i skolår 8.

Bakgrundsvariabler		Resultat
Eleven <ul style="list-style-type: none"> ◆ kön ◆ ålder ◆ förstaspråk ◆ födelseland ◆ vistelsetid i Sverige 		Resultat på lästest <ul style="list-style-type: none"> ☐ texttest på svenska
Familjen <ul style="list-style-type: none"> ◆ resurser i hemmet ◆ läsvanor ◆ stödande och konkurrerande aktiviteter ◆ läsning före skolstarten ◆ elevens första språk ◆ elevens bästa språk 		Självskattad läsförmåga
Skolan <ul style="list-style-type: none"> ◆ läraren ◆ klassen ◆ läsundervisning ◆ läsning i skolan ◆ attityder till skolan ◆ specialundervisning ◆ modersmålsundervisning ◆ undervisning i svenska som andraspråk 		Frivillig läsning <ul style="list-style-type: none"> ☐ boklån på bibliotek ☐ böcker ☐ serietidningar ☐ tidningar/tidskrifter ☐ dagstidningar

Figur 2. Undersökta bakgrundsvariabler och resultat i skolår 8.

På samma sätt som i figur 1 redovisas frivillig läsning som ett resultat av de olika bakgrundsvariablerna, men kan naturligtvis också här tolkas som en variabel som påverkar läsfärdigheten.

Utvärdering av elevresultat utifrån genomförda läsundersökningar

De läsundersökningar som genomförts har gett de deltagande kommunerna en möjlighet att följa hur läsfärdigheten har utvecklats bland kommunens elever samtidigt som resultaten också har kunnat jämföras med andra kommuners resultat. Resultaten har också kunnat ställas mot resultaten i nationella och internationella undersökningar.

Jämförelser över tiden

I de kommuner som har valt att genomföra lästesten vid flera tillfällen finns möjligheten att över ett antal år följa hur elevernas läsfärdigheter i skolår 3 och 8 har utvecklats. Den mest omfattande tidsserien finns för skolår 3 i Stockholm. Denna tidsserie omfattar sju år.

I tabell 1 redovisas elevernas resultat under olika år på de två tester, ett ordtest och ett texttest, som användes i skolår 3 i Stockholm.

Tabell 1. Resultat på lästesten. Elever i skolår 3 i Stockholm 1993 – 1999.

År	Antal elever	Ordtest		Texttest	
		Medelvärde	Standaravvikelse	Medelvärde	Standaravvikelse
1993	5 325	35,2	7,1	20,9	4,9
1994	5 671	34,9	7,5	20,9	5,0
1995	6 004	34,8	7,6	20,4	5,2
1996	6 112	35,3	7,1	20,6	5,0
1997	6 420	34,9	7,6	20,4	5,2
1998	6 789	35,0	7,4	20,5	5,1
1999	7 153	35,7	7,1	20,5	5,1
1993-99	43 474				

Källa: Taube, 1993; Taube, 1994a; Taube, 1995b; Taube & Skarlind, 1996; Taube & Skarlind, 1997a; Taube, Skarlind & Karlsson, 1998a; Taube, Skarlind & Karlsson, 1999a.

Som framgår av tabell 1 har ett stort antal elever deltagit. Inte mindre än 43 474 elever har gjort testen och de flesta av dessa har också fyllt i den tillhörande elevenkäten. Därtill finns ytterligare information om eleverna från de så kallade klasslistorna som samlats in. I de lärarenkäter som de lärare som undervisat eleverna fyllt i finns information om klasser, skolor, lärare och undervisningsmetoder.

Medelvärdet på ordtestet varierar från en högsta nivå 1999 (35,7) till en lägsta nivå 1995 (34,8). Skillnaderna mellan medelvärdena från de olika åren är inte stora och det går heller inte att utläsa en trend i någon riktning. Medelvärdet på texttestet skiftar ännu mindre, från som högst 20,9 år 1993 till som lägst 20,4 åren 1995 och 1997. Inte heller vad det gäller detta medelvärde kan något trend urskiljas.

För elever i Ekerö, Nacka, Sollentuna, Tyresö och Upplands Väsby finns också omfattande tidsserier innefattande elever i både skolår 3 och 8. Också för Täby finns en längre tidsserie som innefattar elever från både skolår 3 och 8. För elever i skolår 8 i Stockholm finns en tidsserie som omfattar fyra år, från 1997 till 2000. Eftersom hela tidsserierna från Ekerö, Nacka, Sollentuna, Tyresö, Täby och Upplands Väsby i mindre grad har bearbetats redovisas nedan resultat från skolår 8 i Stockholm 1997 till 2000 samt resultat från de senaste undersökningarna som genomförts i Kristianstad samt i Ekerö, Nacka, Sollentuna, Tyresö och Upplands Väsby.

För elever i skolår 8 i Stockholm finns en tidsserie som omfattar fyra år, från 1997 till 2000. I tabell 2 redovisas medelvärderna för lästestet för de år då undersökningen genomfördes. Som framgår av tabellen har 20 888 elever i skolår 8 gjort läsprovet. De flesta eleverna har även fyllt i elevenkäten. Liksom för skolår 3 gäller att ytterligare information finns om dessa elever i klasslistorna. Också elevernas lärare i svenska har fyllt i en enkät med information om undervisningsgrupper, skolor, lärare och undervisningsmetoder.

Tabell 2. Resultat på lästest. Elever i skolår 8 Stockholm 1997 – 2000.

År	Antal elever	Texttest	
		Medelvärde	Standaravvikelse
1997	4 734	30,1	6,8
1998	5 159	30,2	6,6
1999	5 400	30,5	6,5
2000	5 595	29,9	6,8
1997-2000	20 888		

Källa: Taube & Skarlind 1997b; Taube, Skarlind & Karlsson, 1998b; Taube, Skarlind & Karlsson, 1999b, Taube & Skarlind 2000.

Inte heller för eleverna i skolår 8 i Stockholm kan någon egentlig trend urskiljas. Variationen mellan de olika åren är inte stor. Det högsta medelvärdet finns för år 1999 (30,5) och det lägsta för 2000 (29,9).

I Kristianstad har tre undersökningar genomförts i skolår 8. Dessa har genomförts åren 2002, 2003 och 2004. Resultaten från 2004 är ännu inte bearbetade och kan alltså inte presenteras i tabellen nedan. Kristianstad har till skillnad från andra kommuner gjort testet under hösten istället för under våren. Detta innebär att eleverna är något yngre och har gått i skolan ett halvår kortare tid än de elever som gjort testet i andra kommuner där testtillfället har varit på våren.

I tabell 3 redovisas resultaten på lästestet som genomfördes i Kristianstad 2002 och 2003.

Tabell 3. Resultat på lästest. Elever i skolår 8 i Kristianstad 2002-2003.

År	Antal elever	Texttest	
		Medelvärde	Standaravvikelse
2002	944	27,8	6,4
2003	924	27,5	6,8

Källa: Taube 2002b, Taube, 2003b.

Skillnaden mellan medelvärdet från de två åren är inte stor. Med enbart två mätpunkter är det inte möjligt att yttra sig om trender. Undersökningarna i Kristianstad 2002 och 2003 har enbart innefattat texttestet och den information om eleverna som samlas in genom klasslistan. Den tredje undersökningen som genomfördes under hösten 2004 innehåller dock förutom lästest och klasslista också en elevenkät.

I fem kommuner i Stockholms län (Ekerö, Nacka, Sollentuna, Tyresö och Upplands Väsby) har läsundersökningen genomförts vid flera tillfällen i skolår 3 och skolår 8. I tabell 4 redovisas resultaten från åren 2002 – 2004 för dessa kommuner.

Liksom resultaten från skolår 3 och 8 i Stockholm och resultaten från Kristianstad så visar inte resultaten från dessa kommuner i Stockholms län på några stora skillnader mellan åren. Inte heller kan man urskilja en trend i någon riktning.

Tabell 4. Resultat på lästest. Elever i skolår 8 i Ekerö, Nacka, Sollentuna, Tyresö och Upplands Väsby 2002-2004.

Kommun	2002			2003			2004		
	Antal elever	Medelvärde	Std	Antal elever	Medelvärde	Std	Antal elever	Medelvärde	Std
Ekerö	264	29,7	6,3	329	29,4	6,3	341	29,8	6,1
Nacka	888	30,1	5,8	914	29,9	6,3	1 018	29,8	6,1
Sollentuna	723	30,0	5,8	747	30,5	5,7	738	30,2	6,1
Tyresö	431	28,9	6,5	430	29,7	6,3	586	28,8	6,2
Upplands Väsby	360	28,5	6,7	376	28,5	6,7	412	29,4	6,4

Källa: Taube 2002a, Taube, 2003a; Taube 2004a.

Som synes visar inga resultat från någon kommun på någon trend i riktning mot att eleverna skulle ha förbättrat eller försämrat sin läsförmåga. Vad man kan utläsa är att medelvärden skiftar något mellan åren, men att läsförmågan under de år som den mäts tycks ligga på en någorlunda stabil nivå. Här är det naturligtvis viktigt att hålla i minnet att den längsta tidsserien som finns är den för skolår 3 i Stockholm 1993 – 1999.

Vilken hjälp ger detta till kommunerna? Eftersom kommunerna har skyldighet att utvärdera skolans verksamhet och resultat så kan denna typ av undersökningar ses som en viktig del i denna utvärdering. Som nämnts tidigare och som kommer att tas upp i den fortsatta diskussionen kan det finnas särskild anledning för kommunerna att följa elevernas läsutveckling.

Jämförelse mellan olika undersökningar

Den andra möjligheten som öppnas för kommunerna vad det gäller dessa läsundersökningar är en jämförelse med andra kommuner. Genom att de lästest som använts i de olika undersökningarna bygger på det internationellt utprövade testet som användes i den stora internationella undersökningen IEA Reading Literacy har också en jämförelse kunnat göras med ett nationellt urval av elever som deltog i denna undersökning.

Tabell 5 visar en sådan jämförelse mellan olika undersökningar. Resultaten från de senaste genomförda undersökningarna i Ekerö, Nacka, Sollentuna, Tyresö och Upplands Väsby jämförs med det rikstäckande urvalet som gjordes i IEA-undersökningen 1991, med resultatet från det sista året då undersökningen genomfördes i Stockholm samt med det sista året då undersökningen genomfördes i Täby.

Tabell 5. Medelvärden från texttest i olika undersökningar.

Undersökning	Antal elever	Medelvärde	Standaravvikelse
IEA Sverige 1991	3 476	29,9	6,3
Stockholm 2000	5 595	29,9	6,8
Täby 2000	703	32,5	5,0
Ekerö 2004	341	29,8	6,1
Nacka 2004	1 019	29,8	6,1
Sollentuna 2004	738	30,2	6,1
Tyresö 2004	586	28,8	6,2
Upplands Väsby 2004	412	29,4	6,4

Källa: Taube 2004a.

Här kan noteras att skillnaderna i medelvärden mellan kommunerna är större än skillnaderna mellan medelvärden för olika år i kommunerna. Om det svenska medelvärdet för IEA undersökningen 1991 används som en referenspunkt kan konstateras att eleverna i Stockholm hade samma resultat år 2000. Medelvärdet för eleverna i Ekerö och Nacka ligger strax under det svenska medelvärdet från 1991. Upplands Väsby ligger ytterligare något under och medelvärdet från Tyresö är det lägsta. Medelvärdet från Täby ligger över det svenska medelvärdet från 1991.

Fördjupade analyser av insamlade data

Förutom den utvärdering av elevers läsfärdigheter som beskrevs ovan kan insamlade data också användas för fördjupade analyser. Utifrån insamlade data har några specialstudier genomförts kring läsning bland elever med invandrarbakgrund (Fredriksson & Taube, 2001; Fredriksson, 2002), åldersblandade klasser (Taube, 2004b) och användning av olika läsinlärningsmetoder (Taube, 1998). Undersökningarna har gett möjlighet till fördjupade analyser kring läsning och därmed relaterade frågor och ytterligare möjligheter finns att göra fler studier som bygger på insamlade data.

Nedan kommer fyra områden att tas upp: invandrarbakgrund, genus, socioekonomiska faktorer och skolfaktorer. Data kommer från de olika läsundersökningarna som har genomförts i olika kommuner. Några av de data som presenteras nedan har tidigare publicerats i de specialstudier som har gjorts kring detta material, medan andra data är bearbetningar av de data som finns tillgängliga i rapporterna från undersökningarna i de olika kommunerna. De data som presenteras är företrädesvis baserade på Stockholmsundersökningarna i skolår 3 1993 – 1999 och i skolår 8 1997 – 2000 samt undersökningarna i skolår 8 i Ekerö, Nacka, Sollentuna och Tyresö 2004. Stockholmsundersökningarna används för att de mest omfattande och bearbetade data finns från dessa undersökningar och undersökningarna från Ekerö, Nacka, Sollentuna och Tyresö tas med eftersom dessa är de senaste insamlade data.

Invandrarbakgrund

En fråga som diskuterats mycket är vilka samband som kan finnas mellan elevers skolresultat och deras språkliga/kulturella bakgrund. Undersökningarna i skolår 3 i Stockholm under åren 1993 till 1999 erbjuder särskilt mycket data som kan användas både för att jämföra elever med invandrarbakgrund med elever med svensk bakgrund³ och för att göra jämförelser mellan olika elever med invandrarbakgrund.

I tabell 6 visas resultaten på ordtestet i skolår 3 i Stockholm 1993 till 1999. Resultaten är uppdelade på elever med invandrarbakgrund och elever med svensk bakgrund.

Av totalt 43 273 elever i skolår 3, som gjort lästesten under åren 1993 till 1999, har 10 542 elever definierats som elever med invandrarbakgrund. Detta motsvarar 24,4 % av samtliga elever. Elever med invandrarbakgrund identifierades med hjälp av uppgifter som lämnats av läraren på klasslistan. De elever som enligt läraren hade ett annat modersmål än svenska samt de elever som enligt läraren inte hade ett annat modersmål än svenska men som hade fått

³ Vi har här valt begreppet svensk bakgrund som ”motsats” till elever med invandrarbakgrund. Detta skall inte tolkas så att elever med invandrarbakgrund inte också har svensk bakgrund. Ibland använder vi ”svenska” elever som synonym.

modersmålsundervisning och/eller undervisning i svenska som andraspråk alternativt hade en språknivå angiven i svenska definierades som elever med invandrarbakgrund.

Tabell 6. Resultat på ordtestet i skolår 3 för elever med invandrarbakgrund jämfört med elever med svensk bakgrund i Stockholm 1993 – 1999.

År	Elever med invandrarbakgrund			Elever med svensk bakgrund			Differens sve-inv	Standardiserad differens
	Antal	Medelv.	Std	Antal	Medelv.	Std		
1993	1 297	33.8	8.0	4 033	35.7	6.7	1.9	0.27
1994	1 446	33.9	8.3	4 220	35.2	7.1	1.3	0.18
1995	1 522	33.5	8.7	4 482	35.3	7.1	1.8	0.23
1996	1 447	34.6	7.7	4 665	35.5	6.9	0.9	0.13
1997	1 476	33.4	8.6	4 743	35.4	7.2	1.0	0.26
1998	1 683	34.1	8.2	5 106	35.3	7.1	1.2	0.15
1999	1 671	34.4	7.8	5 482	36.1	6.8	1.7	0.24
1993 - 1999	10 542	34.0	8.2	32 731	35.5	7.0	1.5	0.21

Samtliga p-värden < 0.001

Källa: Fredriksson, 2002.

Som också framgår av tabell 6 finns det genomgående en signifikant skillnad mellan eleverna med invandrarbakgrund och eleverna med svensk bakgrund med avseende på ordtestet. Motsvarande jämförelse avseende texttesten framgår av tabell 7.

Också när det gäller resultatet på texttestet finns det en signifikant skillnad mellan de båda elevgrupperna. Skillnaden i resultat mellan de båda elevgrupperna är större på texttestet än på ordtestet. En rimlig tolkning av detta resultat är att den stora svårigheten för elever med invandrarbakgrund att läsa på svenska inte är kopplad till deras förmåga att korrekt läsa enskilda ord. Detta brukar refereras till som avkodningsförmågan. Det som ger större svårigheter är att läsa en text och förstå innebörden av ord och meningar i ett sammanhang.

Tabell 7. Resultat på texttestet för elever med invandrarbakgrund jämfört med elever med svensk bakgrund, skolår 3 i Stockholm 1993-1999.

År	Elever med invandrarbakgrund			Elever med svensk bakgrund			Differens sve-inv	Standardiserad differens
	Antal	Medelv.	Std	Antal	Medelv.	Std		
1993	1 297	18.3	6.0	4 033	21.8	4.1	3.5	0.74
1994	1 446	18.5	5.8	4 220	21.7	4.4	3.2	0.68
1995	1 522	17.7	6.1	4 482	21.3	4.6	3.6	0.73
1996	1 447	18.1	5.9	4 665	21.4	4.4	3.3	0.70
1997	1 476	17.6	6.1	4 743	21.3	4.6	3.7	0.74
1998	1 683	18.2	5.8	5 106	21.2	4.6	3.0	0.62
1999	1 671	17.9	5.8	5 482	21.3	4.6	3.4	0.69
1993 - 1999	10 542	18.0	5.9	32 731	21.4	4.5	3.4	0.70

Samtliga p-värden < 0.001

Källa: Fredriksson, 2002.

En viktig fråga är varför denna skillnad finns mellan elever med invandrarbakgrund och ”svenska” elever vad det gäller läsförmågan. En möjlig förklaring kan vara att svårigheterna

med att läsa hänger samman med om eleven själv har invandrat till Sverige och/eller hur länge eleven bott i Sverige.

I tabell 8 redovisas skillnader i resultat på lästest i skolår 3 i Stockholm. Av tabellen framgår det att det finns en skillnad mellan elever med invandrarbakgrund som bott hela livet i Sverige och de elever som inte bott hela livet i Sverige.

Tabell 8. Resultat på lästest relaterat till om eleven har svensk eller invandrarbakgrund samt om elev med invandrarbakgrund bott hela sitt liv i Sverige eller inte. Skolår 3 i Stockholm 1994-1999.

År	Elever med svensk bakgrund			Elever med invandrarbakgrund som bott hela livet i Sverige			Elever med invandrarbakgrund som inte bott hela livet i Sverige		
	Antal	Ordtest	Texttest	Antal	Ordtest	Texttest	Antal	Ordtest	Texttest
1994	4 220	35.2	21.7	876	34.4	18.9	542	33.3	17.8
1995	4 482	35.3	21.3	932	34.6	18.5	476	32.1	16.6
1996	4 665	35.5	21.4	956	35.4	18.6	449	33.4	17.3
1997	4 743	35.4	21.3	925	34.2	18.5	505	32.3	16.4
1998	5 106	35.3	21.2	1 036	34.7	19.0	566	33.3	17.0
1999	5 482	36.1	21.3	1 061	34.9	18.4	512	33.5	17.1
TOTALT	28 698	35.5	21.4	5 786	34.7	18.7	3 050	33.0	17.0

Alla p-värden < 0.001

Källa: Fredriksson, 2002.

Tabell 9 visar resultat från undersökningarna i skolår 8 i Ekerö, Nacka, Sollentuna och Tyresö 2004 med eleverna med invandrarbakgrund fördelade efter hur länge de elever som själva har invandrat har bott i Sverige. Vad som framgår, och som man också rimligen kunde anta, är att de elever som bott längre tid i Sverige också genomsnittligt läser bättre på svenska än de som bott här under kortare tid.

Tabell 9. Resultat på lästest i skolår 8 relaterat till invandrade elevers vistelsetid i Sverige. Ekerö, Nacka, Sollentuna och Tyresö, 2004.

Antal år i Sverige	Antal elever	Procent	Medelvärde
1	9 (9)	4,0	21,8
2	7 (7)	3,1	19,6
3	6 (6)	2,7	23,2
4	12 (11)	5,4	25,9
5	8 (7)	3,6	25,7
6	3 (3)	1,3	31,7
7	16 (15)	7,1	29,9
8	19 (17)	8,5	28,2
9	10 (10)	4,5	29,0
10	18 (17)	8,0	28,8
11	20 (20)	8,9	29,2
12	34 (34)	15,2	29,3
13	35 (33)	15,6	29,6
14	22 (21)	9,8	28,8
15	2 (2)	0,9	30,5
Internt bortfall	3	1,3	-
Totalt antal elever som ej bott i Sverige hela livet	224 (213)	100	28,1

Antal elever inom parentes anger antal elever som både besvarat enkäten och gjort lästestet.

Procenttalen är baserad på samtliga elever.

Medelvärdena är enbart baserade på de elever som både besvarat enkäten och gjort lästestet.

Källa: Fredriksson & Taube, 2005.

Tack vare att undersökningarna i Stockholm omfattar ett så stort antal elever har det varit möjligt att också jämföra elever, som har sin språkliga och kulturella bakgrund i olika språkgrupper med varandra, utifrån vad eleven uppgett som sitt förstaspråk.

Det framgår av tabell 10 att skillnaderna mellan olika språkgrupper är stora. Elever med bakgrund i den tyska språkgruppen har bättre resultat än elever med svensk bakgrund på både ordtestet och texttestet. Elever med bakgrund i den engelsk- och franskspråkiga språkgruppen har bättre resultat än de ”svenska” eleverna på texttestet. Elever med sin språkliga bakgrund i språkgrupperna somali och romani har resultat på bägge testen som ligger betydligt under de svenska resultaten.

Tabell 10. Olika språkgruppers medelvärde på lästesten ordnade i rangordning, skolår 3 Stockholm 1993 – 1999.

Ordtest			Texttest		
Språk	<i>Antal</i>	<i>Medelpoäng</i>	Språk	<i>Antal</i>	<i>Medelpoäng</i>
Tyska	144 (121)	36.6	Tyska	144 (121)	22.4
Engelska	613 (592)	36.0	Svenska	34039 (32833)	21.4
Franska	166 (160)	35.8	Engelska	613 (592)	21.2
Svenska	34039 (32833)	35.5	Polska	549 (520)	20.4
Finska	1028 (977)	35.3	Finska	1028 (977)	20.2
Kinesiska	120 (115)	35.3	Italienska	117 (113)	20.1
Polska	549 (520)	35.2	Kinesiska	120 (115)	19.6
Tigrinja	357 (346)	34.9	Ryska	177 (166)	19.3
Ryska	177 (166)	34.8	Franska	166 (160)	19.1
Serbokroatiska	473 (455)	34.7	Persiska	719 (668)	19.0
Persiska	719 (668)	34.6	Spanska	1191 (1115)	18.3
Italienska	117 (113)	33.8	Serbokroatiska	473 (455)	17.7
Arameiska	206 (200)	33.6	Grekiska	384 (363)	17.6
Spanska	1191 (1115)	33.5	Tigrinja	357 (346)	17.5
Grekiska	384 (363)	33.5	Kurdiska	464 (448)	16.3
Arabiska	1182 (1124)	33.1	Arameiska	206 (200)	16.2
Kurdiska	464 (448)	32.4	Arabiska	1182 (1124)	16.1
Turkiska	906 (862)	32.2	Turkiska	906 (862)	14.4
Somali	305 (265)	31.8	Romani	155 (116)	13.6
Romani	155 (116)	28.2	Somali	305 (265)	13.5

Källa: Fredriksson, 2002.

En fråga i detta sammanhang är hur skillnaderna i resultat mellan elever med olika språklig bakgrund kan förklaras. Är det elevernas språkliga och kulturella bakgrund som förklarar skillnaderna eller finns det socioekonomiska skillnader mellan elever med olika språklig bakgrund? Tillgången till dagstidningar och böcker i hemmet kan vara ett mått på elevens socioekonomiska bakgrund. I tabell 11 på nästa sida redovisas vilken tillgång till dagstidningar och böcker som elever som tillhör olika språkgrupper har.

Om man ställer upp tabell 10 och 11 bredvid varandra finner man att det finns en samvariation mellan höga medelvärden och god tillgång till dagstidningar och böcker i hemmet och vice versa. Uppenbarligen handlar inte skillnaderna mellan elever med olika språklig bakgrund enbart om språkliga och kulturella skillnader relativt elever med svenskspråkig bakgrund utan också om elevernas sociala situation. För att bättre kunna bedöma hur olika faktorer påverkar eleverna läsförmåga krävs ytterligare och statistiskt mer sofistikerade analyser av datamaterialet samt kanske också nya datainsamlingar.

Tabell 11. Olika språkgruppers tillgång till dagstidningar och böcker i hemmet, skolår 3, Stockholm 1993 – 1999.

Språk	Dagstidning hemma, i %	Hur ofta finns en kvällstidning i hemmet*	Antal böcker för vuxna i hemmet	Antal barnböcker i hemmet
Arabiska	35	1.5	70	37
Arameiska	35	1.4	52	35
Kinesiska	45	1.2	89	43
Engelska	64	1.7	186	82
Finska	59	2.0	152	73
Franska	64	1.6	201	86
Tyska	76	1.4	225	81
Grekiska	53	2.0	116	67
Italienska	58	1.7	157	83
Kurdiska	34	1.6	86	43
Persiska	42	1.5	86	50
Polska	56	1.6	174	78
Romani	38	2.1	47	23
Ryska	41	1.5	152	57
Serbokroatiska	38	1.8	64	37
Somali	39	1.5	56	30
Spanska	42	1.8	108	55
Svenska	72	2.0	212	85
Tigrinja	28	1.7	65	39
Turkiska	31	1.6	72	35

* Medelvärde är baserat på eleverna svar på frågan om hur ofta man har en kvällstidning i hemmet. Svartalternativen var: alltid (4), nästan alltid (3), ibland (2), nästan aldrig (1) och aldrig (0)

Alla p-värden $p < 0.001$.

Källa: Fredriksson, 2002.

Genus

En alltid aktuell fråga är att jämföra pojkar och flickors skolresultat. I tabell 12 och 13 redovisas flickors och pojkars resultat på lästesten i Stockholmsundersökningen i skolår 3 under åren 1993 till 1999. I tabell 12 redovisas resultaten från ordtestet och i tabell 13 redovisas resultatet från texttestet.

Av tabell 12 och 13 framgår det att det föreligger skillnad mellan flickornas och pojkarnas resultat både på ordtestet och på texttestet. Flickornas läsfärdighet är generellt sett bättre, vilket också kommit fram i en rad andra undersökningar. Resultaten är relativt konstanta över åren.

Tabell 12. Flickors och pojkars resultat på ordtestet i skolår 3, Stockholm, 1993 – 1999.

År	Antal flickor	Medelvärde ordtestet	Antal pojkar	Medelvärde ordtestet	Skillnad
1993	2 589	35,6	2 732	34,9	0,7
1994	2 812	35,2	2 859	34,6	0,6
1995	2 990	35,3	3 000	34,3	1,0
1996	2 970	35,6	3 141	35,0	0,6
1997	2 988	35,3	3 216	34,5	0,8
1998	3 311	35,2	3 469	34,8	0,4
1999	3 505	35,9	3 641	35,4	0,5

Källa: Taube, 1993; Taube, 1994a; Taube, 1996; Taube & Skarlind, 1996; Taube & Skarlind, 1997a; Taube, Skarlind & Karlsson, 1998a; Taube, Skarlind & Karlsson, 1999a

Tabell 13. Flickors och pojkars resultat på texttestet i skolår 3, Stockholm, 1993 – 1999.

År	Antal flickor	Medelvärde texttestet	Antal pojkar	Medelvärde texttestet	SKILLNAD
1993	2589	21,4	2732	20,5	0,9
1994	2812	21,4	2859	20,4	1,0
1995	2990	20,9	3000	19,9	1,0
1996	2970	21,2	3141	20,1	1,1
1997	2988	20,9	3216	20,0	0,9
1998	3311	20,8	3469	20,2	0,6
1999	3505	20,8	3641	20,2	0,6

Källa: Taube, 1993; Taube, 1994a; Taube, 1996; Taube & Skarlind, 1996; Taube & Skarlind, 1997a; Taube, Skarlind & Karlsson, 1998a; Taube, Skarlind & Karlsson, 1999a

Tabell 14 visar motsvarande skillnader mellan pojkar och flickor avseende resultat på texttest i skolår 8 i Stockholm.

Tabell 14. Flickors och pojkars resultat på texttestet i skolår 8, Stockholm, 1997 – 2000.

År	Antal flickor	Medelvärde texttest	Antal pojkar	Medelvärde texttest	Skillnad
1997	2435	30,5	2592	29,7	0,8
1998	2446	30,6	2479	29,9	0,7
1999	2654	31,1	2687	29,9	0,2
2000	2808	30,3	2785	29,5	0,8
Total 1997 - 2000					

Källa: Taube & Skarlind, 1997b; Taube, Skarlind & Karlsson, 1998b; Taube, Skarlind & Karlsson, 1999b, Taube & Skarlind 2000.

Dessa resultat visar upp samma mönster som de för eleverna i skolår 3. Det enda anmärkningsvärda är resultatet för 1999 då skillnaden i resultat mellan pojkar och flickor är mycket liten.

Tabell 15 visar skillnader mellan pojkar och flickor i skolår 3, men där eleverna också uppdelats i elever med svensk bakgrund respektive med invandrabakgrund.

Tabell 15. Resultat på texttestet för pojkar och flickor uppdelade på elever med svensk bakgrund och elever med invandrabakgrund i skolår 3, Stockholm 1993 – 1999.

	Elever med svensk bakgrund			Elever med invandrabakgrund			Samtliga elever		
	Antal	%	Texttest	Antal	%	Texttest	Antal	%	Texttest
Pojkar	16 742	51,1	21,0	5 313	50,4	17,7	22 055	51,0	20,2
Flickor	15 949	48,7	21,9	5 207	49,4	18,4	21 156	48,9	21,0
Uppgifter saknas	40	0,1	20,4	22	0,2	15,7	62	0,1	18,8
Totalt	32 731	100,0	21,4	10 542	100,0	18,0	43 273	100,0	20,6

P-värden för ordtestet: kön < 0.001, svensk eller invandrabakgrund när kön konstanthålls < 0.001, kön när svensk eller invandrabakgrund konstanthålls < 0.001, samt samspel mellan svensk eller invandrabakgrund och kön > 0.01.

P-värden för texttestet: kön < 0.001, svensk eller invandrabakgrund när kön konstanthålls < 0.001, kön när svensk eller invandrabakgrund konstanthålls < 0.001, samt samspel mellan svensk eller invandrabakgrund och kön > 0.05.

Källa: Fredriksson, 2002.

Samma mönster som i tidigare tabeller går igen. Intressant att se är också att skillnaden mellan pojkar och flickor i stort är den samma när man jämför de svenska eleverna med eleverna med invandrabakgrund.

Socioekonomiska faktorer

Nästan all forskning kring elevers skolprestationer visar att socioekonomiska faktorer spelar en avgörande roll. I den här typen av undersökningar som genomförts kring elevers läsfärdigheter i olika kommuner är det svårt att samla in data avseende socioekonomiska förhållanden. Att samla in data från föräldrar gör genast undersökningarna mer komplicerade och svåradministrerade. Den möjlighet som återstår är att få information från eleverna själva. I vilken utsträckning som yngre elever kan ge information om sina socioekonomiska förhållanden kan diskuteras. I de elevenkäter som genomförts tillsammans med läsundersökningarna har frågor om familjernas socio- ekonomiska status begränsats till frågor om antal böcker och tillgång till dagstidningar i hemmet. Just dessa frågor har dock visat sig vara bra indikatorer på både familjernas socioekonomiska status och intellektuell miljö i hemmet. Till de äldre eleverna har det också varit möjligt att ställa frågor om föräldrarnas utbildning.

I tabell 16 redovisas hur många böcker i hemmet som elever med olika bakgrund har relaterat till resultatet på texttestet. Av tabellen framgår det att det finns en klar samvariation mellan antal böcker i hemmet och resultaten på texttestet. Mycket få böcker samvarierar med låga poäng på testen och vice versa. Denna samvariation tycks också vara starkare bland eleverna med invandrabakgrund än bland eleverna med svensk bakgrund.

Tabell 16. Resultat på texttestet med elever uppdelade på elever med svensk bakgrund respektive elever med invandrabakgrund samt antal böcker i hemmet, skolår 3, Stockholm 1993 – 1999.

	Elever med svensk bakgrund			Elever med invandrabakgrund		
	Antal	%	Texttest	Antal	%	Texttest
Mindre än 20 böcker	1 769 (1 734)	5,2	19.4	2 522 (2 458)	22.6	15.6
21 - 50 böcker	5 319 (5 198)	15,7	20.6	3 217 (3 149)	28.8	17.8
51 - 200 böcker	11 369 (11 170)	33,5	21.5	2 692 (2 646)	24.1	19.1
201 - 300 böcker	7 108 (6 980)	21,0	21.9	1 051 (1 036)	9.4	20.6
Mer än 300 böcker	7 014 (6 855)	20,7	22.0	884 (876)	7.9	20.3
Uppgifter saknas	1 336 (794)	3,9	20.6	813 (377)	7.3	16.2
Totalt	33 915 (32 731)	100,0	21.4	11 179 (10 542)	100,0	18.0

Antal avser antal elever som angett att de har visst antal böcker hemma (talet inom parentes anger antalet elever som angett att de har ett visst antal böcker hemma och som också har gjort lästesten.

Procentalen är baserad på samtliga elever.

Medelvärdena är enbart baserade på de elever som både besvarat enkäten och gjort lästestet.

Samtliga p-värden < 0.001

Källa: Fredriksson, 2002.

Tabell 17 visar antal böcker i hemmet relaterat till medelvärde på lästestet i skolår 8 i Ekerö, Nacka, Sollentuna och Tyresö 2004.

Tabell 17. Böcker i hemmet relaterat till medelvärde på texttest i skolår 8, Ekerö, Nacka, Sollentuna och Tyresö 2004.

	Antal elever	Procent	Medelvärde på texttest
Inga	9 (9)	0,3	25,6
1 – 10 böcker	73 (73)	2,8	24,9
11 – 50 böcker	294 (290)	9,9	25,7
51 – 100 böcker	496 (489)	16,8	28,4
101 – 250 böcker	627 (621)	21,2	30,2
251 – 500 böcker	614 (605)	20,8	31,2
Mer än 500 böcker	528 (519)	17,8	31,6
Bortfall	317	10,7	-
Totalt antal elever	2958 (2606)	100,0	29,7

Antal elever inom parentes anger antal elever som både besvarat enkäten och gjort lästestet.

Procenttalen är baserad på samtliga elever.

Medelvärdena är enbart baserade på de elever som både besvarat enkäten och gjort lästestet.

Källa: Fredriksson & Taube, 2005.

Tabell 17 visar samma samvariation som den som framkom i tabell 16. Elever från hem med mycket böcker har genomsnittligt bättre testresultat än elever från hem med färre böcker.

Föräldrarnas utbildning anses ofta vara viktig för barns skolprestationer. I tabellerna 18 till 21 redovisas resultaten på lästestet i skolår 8 i Ekerö, Nacka, Sollentuna och Tyresö i relation till föräldrarnas utbildning. Det är viktigt att ha här ha i åtanke att det är den utbildning som eleverna själva uppgett att föräldrarna har, vilket innebär att siffrorna är lite osäkra.

Tabell 18. Mödrarnas utbildning (grundskola och gymnasium) skolår 8, Ekerö, Nacka, Sollentuna och Tyresö, 2004

	Antal elever	Procent	Medelvärde
Har ej gått i skolan	20 (19)	0,7	23,7
Har gått 6 år	24 (24)	0,8	22,4
Har gått ut grundskolan	233 (230)	7,9	27,4
Har avslutat tvåårig gymnasieutbildning	300 (298)	10,1	29,3
Har avslutat treårig eller fyraårig teoretisk gymnasieutbildning	1 775 (1748)	60,0	30,6
Bortfall	606	20,5	-
Totalt antal elever	2 958 (2 319)	100,0	30,0

Antal elever inom parentes anger antal elever som både besvarat enkäten och gjort lästestet.

Procenttalen är baserad på samtliga elever.

Medelvärdena är enbart baserade på de elever som både besvarat enkäten och gjort lästestet.

Källa: Fredriksson & Taube, 2005

Den absolut största andelen elever har enligt egen utsago mödrar som avslutat treårig eller fyraårig teoretisk gymnasieutbildning. Ju längre skolutbildning mödrarna har desto högre medelvärde har eleverna på lästesten. Resultaten från de enskilda kommunerna visar också en liknande samvariation, men inte alltid lika tydlig.

Tabell 19. *Mödrarnas utbildning (universitet och högskola) samt medelvärde på läsprov i skolår 8, Ekerö, Nacka, Sollentuna och Tyresö, 2004.*

	Antal elever	Procent	Medelvärde på lästest
Har avslutat en universitets- eller högskoleutbildning	1 556 (1535)	52,6	30,4
Har inte avslutat en universitets- eller högskoleutbildning	761 (752)	25,7	28,7
Bortfall	641	21,7	-
Totalt antal elever	2 958 (2287)	100,0	29,8

Antal elever inom parentes anger antal elever som både besvarat enkäten och gjort lästestet.
 Procenttalen är baserad på samtliga elever.
 Medelvärdena är enbart baserade på de elever som både besvarat enkäten och gjort lästestet.

Källa: Fredriksson & Taube, 2005.

Lite mer än hälften av mödrarna har enligt sina barn universitets- eller högskoleutbildning. Drygt en femtedel av eleverna har inte besvarat frågan. Elever med mödrar som har högskole- eller universitetsutbildning har högre medelvärde på lästestet än de med mödrar som inte har sådan utbildning. Skillnaden är dock inte särskilt stor.

Tabell 20. *Fädernas utbildning (grundskola och gymnasium) samt medelvärde på läsprov i skolår 8 Ekerö, Nacka, Sollentuna och Tyresö 2004.*

	Antal elever	Procent	Medelvärde på lästest
Har ej gått i skolan	18 (18)	0,6	22,0
Har gått 6 år	43 (43)	1,5	27,2
Har gått ut grundskolan	276 (270)	9,3	28,1
Har avslutat tvåårig gymnasieutbildning	255 (254)	8,6	28,8
Har avslutat treårig eller fyraårig teoretisk gymnasieutbildning	1 687 (1662)	57,0	30,6
Bortfall	679	23,0	-
Totalt antal elever	2 958 (2247)	100,0	30,0

Antal elever inom parentes anger antal elever som både besvarat enkäten och gjort lästestet.

Procenttalen är baserad på samtliga elever.

Medelvärdena är enbart baserade på de elever som både besvarat enkäten och gjort lästestet.

Källa: Fredriksson & Taube, 2005.

Merparten av fäderna har enligt barnens uppgift avslutat treårig eller fyraårig teoretisk gymnasieutbildning. Elevernas medelvärde på lästestet samvarierar med fädernas utbildning. De elever som har fäder med högre utbildning har genomgående högre medelvärden på lästestet än de elever med fäder med lägre utbildning.

Tabell 21. *Fädernas utbildning (universitet eller högskola) samt medelvärde på läsprov i skolår 8, Ekerö, Nacka, Sollentuna och Tyresö 2004.*

	Antal elever	Procent	Medelvärde på lästest
Har avslutat en universitets- eller högskoleutbildning	1 490 (1 470)	50,4	30,4
Har inte avslutat en universitets- eller högskoleutbildning	745 (736)	25,2	28,9
Bortfall	723	24,4	-
Totalt antal elever	2 958 (2 206)	100,0	29,9

Antal elever inom parentes anger antal elever som både besvarat enkäten och gjort lästestet.

Procenttalen är baserad på samtliga elever.

Medelvärdena är enbart baserade på de elever som både besvarat enkäten och gjort lästestet.

Källa: Fredriksson & Taube, 2005.

Något lite mer än hälften av fäderna har enligt sina barn universitets- eller högskoleutbildning. Omkring en fjärdedel av eleverna har inte besvarat frågan. Elever med fäder som har högskole- eller universitetsutbildning har högre medelvärde på lästestet än de med fäder som inte har sådan utbildning.

Genomgående visar tabellerna 18 till 21 att det finns en samvariation mellan föräldrars utbildning, så som den angetts av eleverna, och elevernas läsfärdigheter så som de kommer till uttryck i lästestet. Faktorer som böcker i hemmet och föräldrars utbildning är faktor vars relation till elevers läsfärdigheter ytterligare skulle kunna analyseras.

Skolfaktorer

I IEA undersökningens analys av skolfaktorer användes en modell där man skiljde på ramfaktorer (skola och klass), lärare och undervisningsmetoder (Taube, Skarling & Lundberg, 1995). Samma modell har använts i analysen av resultaten från undersökningarna i de olika kommunerna. Nedan kommer framställningen att begränsas till några faktorer relaterade till skola och klass samt några faktorer relaterade till undervisningsmetoder och olika typer av undervisning som eleverna erbjuds.

Ett omdiskuterat ämne är skillnader mellan kommunala skolor och friskolor. I den analys som gjorts av Stockholmsundersökningarna med avseende på elever med invandrabakgrund (Fredriksson, 2002) har denna fråga tagits upp. Tabell 22 visar skillnader i resultat mellan svenska elever och elever med invandrabakgrund som går i kommunala skolor respektive friskolor i Stockholm. Skolor som varken är friskolor eller kommunala friskolor, som t.ex. statliga specialskolor, är borttagna.

Tabell 22. Typ av skolor och resultat på textestet, skolår 3, Stockholm, 1993 – 1999.

	Svenska elever			Elever med invandrabakgrund		
	Medelvärde på texttest	Antal elever	%	Medelvärde på text test	Antal elever	%
Kommunala skolor	21,4	32 107 (31 043)	94,7	17,8	10 076 (9515)	90,1
Friskolor	21,9	1 613 (1 497)	4,8	20,2	1 003 (932)	9,0

Inom parentes det antal elever som både har besvarat elevenkäten och gjort texttestet..

Alla p-värden < 0.001

Källa: Fredriksson, 2002.

Inte oväntat visar tabell 22 att de elever som går i friskolorna har högre medelvärden på textestet än de som går i kommunala skolor. För att fullt ut kunna jämföra elevprestationer i de två typerna av skolor skulle behövas en vidare statistisk bearbetning där t.ex. socio-ekonomisk status konstanthålls. Intressant i tabellen är dock att notera att en högre andel av eleverna med invandrabakgrund än av de svenska eleverna går i friskolor samt att skillnaden mellan elevernas medelvärde på textestet i friskolorna och de kommunala skolorna är mycket större bland eleverna med invandrabakgrund än bland de ”svenska” eleverna.

Ytterligare ett tema i de senaste årens skoldebatt har varit farhågorna för en ökad segregering i storstadsområdena. Tabell 23 visar hur stor andel elever med invandrabakgrund i Stockholm som finns på skolorna med de bästa resultaten och de med de sämsta resultaten.

Tabell 23. *Andel elever med invandrarbakgrund i skolor med olika resultat på texttestet, skolår 3, Stockholm 1993 – 1999.*

År	10% med de lägsta medelvärdena	80% av skolorna med medelvärden mellan de högsta och lägsta	10% av skolorna med de högsta medelvärdena
1993	72	20	22
1994	84	22	6
1995	81	22	12
1996	82	19	14
1997	87	19	16
1998	70	22	10
1999	82	19	9

Källa: Fredriksson, 2002.

Som framgår av tabellen är eleverna med invandrarbakgrund starkt överrepresenterade på skolorna med de lägsta resultaten och underrepresenterade bland skolorna med de högsta resultaten.

Ett annat omdiskuterat ämne är årskursblandade klasser. I en särskild bearbetning av data från Stockholmsundersökningarna har denna fråga belysts (Taube, 2004b). Tabell 24 visar skillnader i medelvärde på texttestet i skolår 3 i Stockholm under åren 1993 till 1999 mellan elever som har gått i vanliga klasser och elever som har gått i åldersintegrerade klasser.

Tabell 24. *Resultat från texttestet för elever i vanliga klasser och i åldersintegrerade klasser, skolår 3, Stockholm 1993 – 1999.*

År	Elever i vanliga klasser			Elever i åldersintegrerade klasser		
	Antal	Medelvärde texttest	Standardavvikelse	Antal	Medelvärde texttest	Standardavvikelse
1993	4 290	21,0	4,8	704	20,4	5,5
1994	4 603	21,1	4,8	815	20,3	5,6
1995	4 779	20,5	5,1	977	20,6	5,1
1996	4 654	20,8	4,8	972	20,1	5,5
1997	4 807	20,6	5,1	1 108	20,3	5,4
1998	5 364	20,6	5,0	1 060	20,4	5,3
1999	5 512	20,8	5,0	1 285	20,3	5,3
Totalt	34 009	20,8	4,9	6 921	20,3	5,4

Källa: Taube, 2004b.

Tabellen visar att det genomgående finns en skillnad mellan de två typerna av klasser med ungefär en halv poäng. De elever som har gått i vanliga klasser har i genomsnitt bättre resultat på texttestet än de som gått i åldersintegrerade klasser.

Ännu ett omdiskuterat ämne som kan belysts med data från de olika undersökningarna är olika läsinlärningsmetoder. I tabell 25 redovisas hur många lärare/klasser i skolår 3 som använde sig av olika läsinlärningsmetoder under åren 1993 till 1999.

Tabell 25. *Antal lärare/klasser som använt olika läsinlärningsmetoder.*

Metod	1993*	1994	1995	1996	1997	1998	1999
LTG	108	85	68	57	50	53	43
Traditionell läsinläring	70	63	75	69	77	93	89
Blandmetod	83	69	106	104	91	97	116
Annan metod	36	69	50	65	68	68	60
Ej besvarat frågan, klassen hade annan lärare i tidigare årskurser	-	58	61	67	85	94	117
Ej besvarat frågan	35	9	8	20	15	22	13

* *Siffrorna från 1993 är klassificerade på delvis annat sätt än för de övriga åren.*

Källa: Fredriksson, 2002.

En trend kan skönjas i tabellen. LTG-metoden (Läsning på Talets Grund) var den mest använda metoden enligt lärarna 1993, men tycks sedan ha använts allt mindre. Traditionell läsinläring tycks däremot ha vunnit terräng under samma period och vad som kan betecknas som olika blandmetoder tycks i än högre grad ökat i användning.

Olika läsinlärningsmetoder i relation till testresultaten i skolår 3 har behandlats i en särskild studie (Taube, 1998). I tabell 26 redovisas medelvärdena för elever som undervisats enligt olika metoder under perioden 1993 till 1997.

Tabell 26. *Medelpoäng på texttest för elever som undervisats med olika läsinlärningsmetoder, skolår 3, Stockholm 1993 – 1997.*

Läsinlärningsmetod	Antal elever	Medelvärde
LTG	5 719	20,8
Traditionell läsinläring	6 049	20,7
Blandmetod	7 499	20,7

Källa: Taube, 1998.

Skillnaden i medelvärden mellan eleverna är i stort obefintlig. Utifrån dessa resultat kan inte hävdas att den ena metoden är överlägset bättre eller sämre än den andra.

Tabell 27 behandlar samma frågeställning som tabell 26, men i relation till de elever som erhöll de lägsta resultaten på texttesten

Tabell 27. *Tionde percentilvärdet samt andel elever som ej uppnått 14-poäng för elever som undervisats enligt olika läsinlärningsmetoder, skolår 3, Stockholm, 1993 – 1997.*

Läsinlärningsmetod	Antal elever	Tiondepercentilvärdet	Andel elever som ej uppnått 14 poäng
LTG	5 719	14	11,4
Traditionell läsinläring	6 049	14	11,2
Blandmetod	7 499	14	11,7

Källa: Taube, 1998.

Den slutsats som kan dras utifrån Stockholmsundersökningarna är att ingen av de mest använda läsinlärningsmetoderna tycks vara de andra överlägsen (Taube, 1998).

Modersmålsundervisning är ännu en omdiskuterad skolfråga. Tabell 28 visar resultat på texttestet för elever med invandrarbakgrund i skolår 3 i Stockholm under åren 1993 – 1999 med eleverna indelade i tre grupper: de som inte alls har fått modersmålsundervisning, de som fått ett par timmars modersmålsundervisning per vecka samt de som gått i modersmålsklasser.

Tabell 28. Resultat på texttestet för elever med invandrarbakgrund som inte har fått någon modersmålsundervisning, som har fått ett par timmars modersmålsundervisning i veckan och som har gått i modersmålsklasser.

	Har inte fått någon modersmålsundervisning		Har fått några timmars modersmålsundervisning i veckan		Har gått i modersmålsklasser	
	Antal	Medelvärde på texttest	Antal	Medelvärde på texttest	Antal	Medelvärde på texttest
1993	137	18,1	436	17,2	146	19,7
1994	192	18,9	498	18,6	162	17,8
1995	234	17,7	486	17,1	128	18,8
1996	252	19,2	418	17,1	147	18,9
1997	210	17,7	480	17,6	97	16,6
1998	272	18,0	541	18,2	100	19,4
1999	340	18,1	466	17,4	80	20,4
Totalt	1 637	18,2	3 325	17,6	860	18,7

Inga p-värden är signifikanta ($p < 0.001$)

Källa: Fredriksson, 2002.

Skillnaderna mellan grupperna är inte signifikanta. Om man ändå jämför siffrorna kan konstateras att de som gått i modersmålsklasser sammantaget och under de flesta undersökningsåren har det högsta medelvärdet på texttestet på svenska.

Diskussion och slutsatser

Som framgick av tabellerna 1-4 går det inte att urskilja några tendenser i de tidserier med resultat från lästest som finns från Stockholm, Ekerö, Nacka, Sollentuna, Tyresö och Kristianstad. Detta kan ställas i kontrast till resultaten från den nationella utvärderingen (Skolverket, 2004). I utvärderingen framkom att 1995 kunde sex procent av eleverna i skolår 5 betraktas som lässvaga. 2003 hade denna andel vuxit till åtta procent (a.a., s. 58). Resultaten från den internationella läsundersökningen PIRLS⁴ (Skolverket, 2003) möjliggjorde en jämförelse mellan svenska elevers läsförståelse i IEA Reading Literacy Study 1991 och i PIRLS 2001. Resultaten visade att svenska elever hade försämrat sina resultat i läsförståelse och läshastighet (a.a., s. 10). En intressant fråga att vidare undersöka är om dessa skillnader i trender beror på att de undersökta kommunerna faktiskt har bättre resultat än andra delar av landet, att mätmetoderna varit annorlunda eller om det kan finnas andra orsaker bakom detta.

Som framgår av tabell 5 så finns skillnader i resultat på lästesten mellan olika kommuner. En viktig fråga att vidare undersöka är vad dessa skillnader beror på. Förklaras skillnaderna av befolkningssammansättningen i kommunerna eller av olika arbetssätt i skolorna? I ett allt mer decentraliserat system kan det vara av ökat intresse för kommunerna att lära av varandra.

⁴ PIRLS – Progress in International Reading Literacy Study är en internationell undersökning av elevers läsförmåga som Sverige deltog i tillsammans med 34 andra länder.

Slutligen visar de tabeller som presenterats under rubriken ”Fördjupade analyser av insamlade data” vilka olika möjligheter som finns att bearbeta resultaten ytterligare. Genom användandet av mer sofistikerade statistiska metoder skulle det vara möjligt att än mer bearbeta och analysera tillgängliga data för att hitta och förklara olika samband mellan resultat på lästest och olika bakgrundsfaktorer.

Det lokala läsundersökningsprojekt som nu startar i Härnösand är exempel på samarbete mellan Mittuniversitetet och Härnösands kommun. I projektet involveras elever, lärare och skolledare. Ett samarbete inleds samtidigt mellan kommunala tjänstemän och politiker från kommunens sida och universitetets forskare. Samtidigt får forskare vid Mittuniversitetet möjlighet att samla in nya data att foga till de data som redan samlats in i andra kommuner.

Genom att samarbeta och samverka kan mål som såväl kommunen som högskolan har uppfyllas genom gemensamma ansträngningar. Samtidigt som kommunens skolor får tillgång till ett utvärderingsinstrument för elevernas läsförmåga får högskolans forskare tillgång till data som möjliggör jämförelser med andra kommuner, nationella och internationella resultat. Även kommunens beslutsfattare får på detta sätt ett instrument som kan vara till hjälp då prioriteringar skall göras avseende resursfördelning. Under förutsättning att samarbetet fortsätter finns också unika möjligheter för båda parter till longitudinella studier och utvärderingar.

I sin förlängning möjliggör denna typ av projekt att samarbetet fördjupas och vidgas. Detta projekt kan därför ses som startskottet för en mer omfattande samverkan parterna emellan. Projektet kan öppna dörren för verksamma lärare att aktivt delta i forskningsprojekt och att högskolan och studenter genom examensarbeten forskar inom områden som känns angelägna för de verksamma inom kommunens skolor.

Genom att samarbeta i regionala projekt finns många fördelar i form av att avstånden inte är större än att personliga möten möjliggörs. Detta gäller inte bara möten mellan forskare på universitetet och beslutsfattare i kommunen utan även möten med i skolan verksamma lärare och skolledare. Här ges möjlighet att resultat kommuniceras direkt till dem som berörs av dem och forskningsteamet kan också medverka i lokala fortbildningsprojekt. Det finns reella möjligheter att delta i personalutbildningar och delta i gemensam kunskapsbildning

I en tid då konkurrensen om forskningsmedel blivit allt hårdare och de kommunala budgetarna allt slankare kan gemensamma projekt mellan universitet och regionala aktörer skapa möjlighet för utvärdering och forskning som är kostnadseffektiv.

Referenser

- Elley, W.B. (1992). *How in the world do students read?* Hamburg: The International Association for the Evaluation of Educational Achievement.
- Fredriksson, U (2002). *Reading Skills among Students of Immigrant Origin in Stockholm*. Stockholm: Institute of international education, Stockholm university.
- Fredriksson, U. & Taube, K. (2001). *Läsning bland elever med invandrarbakgrund: En undersökning av läsförmåga och bakgrundsfaktorer hos elever i årskurs 3 i Stockholm 1993 – 1996*. Stockholm: Institutionen för internationell pedagogik, Stockholms universitet.
- Fredriksson, U. & Taube, K. (2005). *Resultat på lästest och bakgrundsvariabler för elever i skolår 8 i Ekerö, Nacka, Sollentuna och Tyresö 2004*. Härnösand: Institutionen för utbildningsvetenskap, Mittuniversitetet (in press).
- Skolverket. (2003). *Barns läskompetens i Sverige och världen: PIRLS 2001*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket.(2004). *Nationella utvärderingen av grundskolan 2003: Sammanfattande huvudrapport*. Stockholm: Skolverket.
- Taube, K. (1993). *Läsförmågan hos 5325 nioåringar i Stockholm*. Stockholm: Lärarhögskolan i Stockholm, Institutionen för språk och litteratur/Stockholms skolor centralförvaltning.
- Taube, K. (1994a). *Läsförmågan hos 5873 nioåringar i Stockholm*. Stockholm: Lärarhögskolan i Stockholm, Institutionen för språk och litteratur/Stockholms skolor centralförvaltning.
- Taube, K. (1994b). *Läsförmågan hos 668 nioåringar i Täby*. Täby: Täby kommun, Barn- och ungdomsnämnden.
- Taube, K. (1995a). *Hur i all världen läser svenska elever? En jämförande undersökning av barns läsning i 31 länder*. Skolverkets rapport nr 78, Stockholm: Skolverket.
- Taube, K. (1996). *Läsförmågan hos 6305 nioåringar i Stockholm*. Stockholm: Lärarhögskolan i Stockholm, Institutionen för språk och litteratur/Stockholms skolor centralförvaltning.
- Taube, K. (1998). Hur läser nioåringar som undervisas med hjälp av olika läsinlärningsmetoder. *SCIRA Läsnings Årgång 23 nr 1 1998*, 9 – 14.
- Taube, K. (2000a). *Läsförmågan hos 897 nioåringar och 750 fjortonåringar i Täby, våren 2000*. Kalmar: Högskolan i Kalmar, institutionen för Hälso- och beteendevetenskap.
- Taube, K. (2000b). *Läsförmågan hos elever i skolår 3 i Ekerö, Nacka, Sollentuna, Upplands Väsby samt i skolår 3 i Tyresö grundskolor våren 2000*. Kalmar: Högskolan i Kalmar, Institutionen för Hälso- och beteendevetenskap.
- Taube, K. (2001). *Läsförmågan hos elever i skolår 3 i Ekerö, Nacka, Sollentuna, Upplands Väsby samt i skolår 3 i Tyresö grundskolor våren 2001*. Kalmar: Högskolan i Kalmar, Institutionen för Hälso- och beteendevetenskap.
- Taube, K. (2002a). *Läsförmågan hos elever i skolår 8 i Ekerö, Nacka, Sollentuna, Upplands Väsby samt i Tyresö grundskolor våren 2002*. Kalmar: Högskolan i Kalmar.
- Taube, K. (2002b). *Läsförmågan hos elever i skolår 8 i Kristianstad hösten 2002*. Kalmar: Högskolan i Kalmar.
- Taube, K. (2003a). *Läsförmågan hos elever i skolår 8 i Ekerö, Nacka, Sollentuna, Upplands Väsby samt i Tyresö grundskolor våren 2003*. Kalmar: Högskolan i Kalmar.

- Taube, K. (2003b). *Läsförmågan hos elever i skolår 8 i Kristianstad hösten 2003*. Kalmar: Högskolan i Kalmar.
- Taube, K. (2004a). *Läsförmågan hos elever i skolår 8 i Ekerö, Nacka, Sollentuna, Upplands Väsby samt i Tyresö grundskolor våren 2004*. Kalmar: Högskolan i Kalmar.
- Taube, K. (2004b). *Are Multi Graded Classes Positive or Negative for Children's Reading Ability?* Paper to the Nordic Education Research Association, Reykjavik, Iceland 11 – 13 March 2004.
- Taube, K. & Karlsson, E. (1999a). *Läsförmågan hos 815 nioåringar och 668 fjortonåringar i Täby, våren 1999*. Täby: Täby kommun, Barn- och grundskolenämnden.
- Taube, K. & Karlsson, E. (1999b). *Läsförmågan hos elever i skolår 3 och 8 i Ekerö, Nacka, Sollentuna och Upplands Väsby's grundskolor, våren 1999*. Kalmar: Högskolan i Kalmar, institutionen för pedagogik och metodik.
- Taube, K., Skarlind, A. & Lundberg, I. (1995). *Svensk läsundervisning i ett internationellt perspektiv*. Skolverkets rapport nr 80, Stockholm: Skolverket.
- Taube, K. & Skarlind, A. (1996). *Läsförmågan hos 6112 nioåringar i Stockholm*. Kalmar: Högskolan i Kalmar / Stockholms skolor centralförvaltning.
- Taube, K. & Skarlind, A. (1997a). *Läsförmågan hos 6420 nioåringar i Stockholm*. Kalmar: Högskolan i Kalmar / Stockholms skolor centralförvaltning.
- Taube, K. & Skarlind, A. (1997b). *Läsförmågan hos 4734 fjortonåringar i Stockholm*. Kalmar: Högskolan i Kalmar / Stockholms skolor centralförvaltning.
- Taube, K. & Skarlind, A. (1998). *Läsförmågan hos 777 nioåringar och 681 fjortonåringar i Täby. Våren 1998*. Täby: Täby kommun, Barn- och grundskolenämnden.
- Taube, K., & Skarlind, A. (2000). *Läsförmågan hos 5595 fjortonåringar i Stockholm*. Kalmar: Högskolan i Kalmar.
- Taube, K., Skarlind, A. & Karlsson, E. (1998a). *Läsförmågan hos 6789 nioåringar i Stockholm*. Kalmar: Högskolan i Kalmar/Stockholms stad, avdelningen för samhällsservice.
- Taube, K., Skarlind, A. & Karlsson, E. (1998b). *Läsförmågan hos 5159 fjortonåringar i Stockholm*. Kalmar: Högskolan i Kalmar/Stockholms stad, avdelningen för samhällsservice.
- Taube, K., Skarlind, A. & Karlsson, E. (1999a). *Läsförmågan hos 7153 nioåringar i Stockholm*. Kalmar: Högskolan i Kalmar/Stockholms stad, avdelningen för samhällsservice.
- Taube, K., Skarlind, A. & Karlsson, E. (1999b). *Läsförmågan hos 5400 fjortonåringar i Stockholm*. Kalmar: Högskolan i Kalmar/Stockholms stad, avdelningen för samhällsservice.